

A Szegedi Tudományegyetem
Történelemtudományi Doktori
Iskolájának
akkreditációs eljárásában közreműködő
látogató bizottság jelentése

Tartalomjegyzék

I. A látogató bizottság javaslata az akkreditációt illetően	3
I.1. Főbb erősségek	4
I.2. A monitor eljárás feltételei	5
II. A látogató bizottság értékelése	8
II.1. A doktori iskola általános helyzetképe	8
II.2. A törzstagok tudományos tevékenysége	9
II.3. Az ESG-kritériumok szerinti értékelés	10
ESG 1.1. Minőségbiztosítási politika	10
ESG 1.2 és 1.9 A képzési programok kialakítása és jóváhagyása/folyamatos figyelemmel kísérése és rendszeres értékelése	13
ESG 1.3 Hallgatóközpontú tanulás, tanítás és értékelés	15
ESG 1.4. A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képesítés odaítélése	16
ESG 1.5 Oktatók	17
ESG 1.6 Tanulástámogatás és hallgatói szolgáltatások	20
ESG 1.7 Információkezelés	22
ESG 1.8 Nyilvános információk	23
ESG 1.10 Rendszeres külső minőségbiztosítás	26
Látogató Bizottság	27

I. A látogató bizottság javaslata az akkreditációt illetően

A MAB Látogató Bizottsága (továbbiakban: Bizottság) a Szegedi Tudományegyetem Történelemtudományi Doktori Iskolája által készített önértékelés, az átvizsgált nyilvános egyetemi dokumentumok és a helyszíni látogatás alapján megállapítja, hogy a Történelemtudományi Doktori Iskola (a továbbiakban: DI) minőségbiztosítási rendszere az ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area) elvei értelmében a doktori iskola folyamatainak többségére kiterjed.

A doktori iskola minőségbiztosítási- és fejlesztési folyamatai részben tervezettek, tervezési, ellenőrzési, mérési és értékelési eljárásai többnyire rendszeresek. A vezetési folyamatok és a minőségbiztosítási folyamatok között kimutatható a kapcsolat, az oktatás-kutatás menedzsmentje megfelelő, iránya illeszkedik a doktori iskolai stratégiához.

A támogató folyamatok – pénzügyi, gazdálkodási, informatikai –, valamint az infrastruktúra jó háttérrel biztosítanak az oktatási, kutatási tevékenységhez.

Ennek alapján a doktori iskola öt évre akkreditálható feltételesen, monitor eljárással egybekötve.

A monitor eljárás feltételei: a doktori iskola e határozat keltétől számított két éven belül benyújtja a MAB-nak írásos beszámolóját, melyben részletesen leírja, hogy az ebben a jelentésben felsorolt hiányosságok pótlására milyen intézkedéseket tett. A MAB a beszámoló beérkezését követő 30 munkanapon belül jelzi a doktori iskolának, ha helyszíni látogatást is szükségesnek tart. A pótolandó hiányosságok felsorolása a I.2. fejezetben található; amennyiben ezek pótlása nem történik meg az előírt határidőre, a MAB megvonja az akkreditációt a doktori iskolától.

Az ESG-pontokat tárgyaló fejezetek végén a Bizottság által megfontolásra ajánlott javaslatok találhatóak. Mérlegelésüket a doktori iskolára bízta a Bizottság, teljesülésüket külön nem vizsgálja.

I.1. Főbb erősségek

A MAB fontos célja, hogy az akkreditációs eljárások során tapasztalt jó gyakorlatokra felhívja a doktori képzést folytató intézmények figyelmét. A Bizottság e célból összegyűjtötte azokat a gyakorlatokat, melyeket példaértékűnek talál, s melyekből más doktori iskolák is ötleteket meríthetnek.

- A DI-ban magas színvonalú oktatás folyik az egyes programokban. Különösen erős a medievisztikai és kora újkori képzés oszmanisztikai súlyponttal.
- Az iskola nyitott, bevonja a munkába más intézmények szakembereit (múzeumi, kutatóintézeti, levéltári), és így – a témakiírók által meghirdetett témák sokféleségén keresztül is – széleskörű hallgatói igények kielégítésére alkalmas, jelzi, hogy a DI beágyazódott a hazai tudományos életbe.
- A BTK és a DI is elhivatott a tudományos utánpótlás nevelése iránt: már második alkalommal rendezték meg a TDK orientációs napot, amely nyitott volt gimnazisták, graduális képzésben résztvevők és szakkollégiumok számára is.
- Az oktatók nagyobb kutatási projektekből vesznek részt, a munkába be tudják vonni a hallgatókat, esetenként állást biztosítva nekik. Ilyen projekt a nagy hagyományú MTA-HIM-SzTE-MOL Magyar Medievisztikai Kutatócsoport, az MTA-ELTE-SzTE Selyemút projekt, az MTA-SzTE Oszmánkori Kutatócsoport, az MTA-SzTE-ELTE Globalizációtörténeti Kutatócsoport. A csoportok erősítik a különböző hazai és külföldi kutatói műhelyek közötti együttműködést.
- Követendő példaként állhat bármely más doktori iskola előtt az, ahogy a DI támogatja a doktoranduszokat külföldi kutatásaik megvalósításában. Jó kezdeményezés a Nachwuchskonferenz sorozata, ahol a diákok nemzetközi környezetben tudják megmérettetni magukat. Az iskola – a képzés színvonalát biztosítva – rendszeresen szervez doktori konferenciákat (kiemelhető a középkorászok kétévenkénti rendezvénye), ahol nemcsak SzTE, hanem más egyetemek doktoranduszai, köztük határon túli magyarok is kapnak lehetőséget előadás tartására. A megjelent konferencia köteteket számontartja a szakma.
- Több extra-kurrikuláris lehetőséget biztosít a DI a hallgatók tudományos fejlődésének, előmenetelének támogatására – Mediterrán tanulmányok, Medievisztika konferencia, Kutatók Éjszakája, publikálási lehetőség (Belvedere Meridionale, Aetas, Acta Historica, Chronica, Fontes et Libri sorozat), forrásfordítás (Documenta Historica), versenyrendezés középiskolásoknak.

- A nemzetköziesedési törekvések mentén, a védési eljárásokban kiemelkedően jó gyakorlatnak értékelhető a külföldről meghívott opponensek alkalmazása.
- Elismerésre méltó a doktori iskola vezetőjének az a törekvése, amellyel a hallgatók tapasztalatszerzését igyekszik támogatni külföldi tanulmányutak szervezésével.
- Az iskola erőssége, hogy törekszik a külföldi hallgatók felvételére, aminek már megvannak a látható eredményei is. A Stipendium Hungaricum révén mind több hallgatót tudnak vonzani a világból.
- Különmegbízott foglalkozik a Stipendium Hungaricum ösztöndíjas hallgatók és a külföldi hallgatók oktatási-tudományos ügyeivel. Adott esetben a külföldi hallgatók az angolon kívül más nyelven (francia, olasz) és akár anyanyelvükön is tudnak tájékozódni a DI oktatóinál (arab, török).
- A Doktorandusz Önkormányzat angol nyelven is rendszeresen kommunikál a külföldiekkel, és többségében kétnyelvű programokat hirdet. A DÖK választási mechanizmusa is két nyelven zajlik, a külföldiek is teljes jogú tagoknak érezhetik magukat.
- Pozitívum, hogy az SzTE Innovációs Díjjal jutalmazza a kiemelkedő kutatói, hallgatói szakmai sikert.
- A DI működtet a tevékenységükhöz szorosan kapcsolódó Történelemtudományi Habilitációs Bizottságot, melynek összetétele nyilvános a doktori.hu felületén.
- A DI-nak van külön kommunikációs munkatársa, aki a honlap karbantartásáért felel.

I.2. A monitor eljárás feltételei

A minőségbiztosítási politika területén:

- Minőségpolitika megalkotása, nyilvánossá tétele.
- Minőségbiztosítási szabályzat aktualizálása, az intézményi szabályzattal összhangban.
- A Minőségbiztosítási terv egzaktabbá tétele, konkrétabb minőségcélok meghatározása, feladat-felelős-határidő kijelölésével.
- Biztosítsák, hogy a minőségbiztosítási folyamatokba, hallgatókat érintő kérdésekbe bevonják a hallgatókat (például hallgatói képviselő delegálása a Doktori Iskola Tanácsába).

A képzési programok területén:

- Képzési tervek felépítésének összehangolása magyar és angol nyelven. A Bizottság részére – a látogatás során kért és – később megküldött angol nyelvű képzési tervek közül több dokumentum magyar nyelvű részeket is tartalmaz, amire a külföldi hallgatónak angolul lenne szüksége (pl. számonkérés feltételei, osztályzás mikéntje). A magyar változatból viszont az utóbbiak hiányoznak.
- A képzési terv alakításába, értékelésébe, felülvizsgálatába a hallgatók bevonása.

A hallgatóközpontú tanulás, tanítás és értékelés területén:

- Szervezett hallgatói elégedettségmérés bevezetése, akár a karral közösen kidolgozva.
- Formális fellebbezési lehetőségek szabályzatba foglalása.

A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képesítés odaítélése területén:

- A felvételizők, érdeklődők számára készítsenek egyértelmű, nyilvános tájékoztató anyagot a várható önköltségről. Az angol önköltség fix összegű. A jelenlegi, magyar nyelvű képzésre vonatkozó tájékoztatás ebben a formában nem megfelelő („A önköltség a magyar nyelvű képzésben félévente 80.000 Ft és 500.000 Ft között lehet, függ a választott iskolától/programtól, valamint attól, hogy a képzés során milyen mértékben veszik igénybe az SzTE infrastruktúráját.”)

Az oktatói feltételek biztosítása területén:

- OMHV-kérdőív vagy egyéb hallgatói visszajelzési módszer bevezetése a hallgatók bevonásával, a PhD-képzés sajátosságainak figyelembevételével. A visszajelzések elemzése, felhasználása az oktatók teljesítményértékelésében, és a képzési programok fejlesztésében.
- Az oktatók teljesítményének mérése világosabb, pontosabb szabályozást kíván meg, a tudományos munka szorosabb nyomon követésére van szükség. Jelenleg nem látható, hogy az önértékelésben és a Minőségbiztosítási Tervben is említett „A doktori iskola tanácsa rendszeresen értékeli az iskola tagjainak tudományos és oktatói munkásságát az érvényben levő akadémiai normák alapján.” értékelésnek van-e nyoma, következménye, jelentősége a törzstagok szempontjából.
- A programtanácsok rendszeresen és szervezeten tekintsék át a témakiírásokat, esetleg bizonyos tekintetben revideálják azokat, hogy az egyes, sok hallgatót vezető kollégákra kevesebb teher háruljon.
- A témakiírás, témakiírói megbízás feltételeit, eljárását szabályzatban szükséges rögzíteni.

Az információkezelés területén:

- A doktori iskola határozza meg, mely döntéshozatalt megalapozó adatokat követi figyelemmel a PDCA-ciklus (Plan-Do-Check-Action) hatékony működtethetősége érdekében.
- A hallgatók, oktatók és nem oktató személyzet bevonása az adatszolgáltatásba, elemzésbe, valamint a követő intézkedések tervezésébe. A gyűjtött és elemzett adatok alapján megtett intézkedések eredményeinek dokumentált, átlátható nyomon követése.
- Végzett hallgatók életútjának tudatos nyomon követésének bevezetése.

Az információk nyilvánossága területén:

- A DI honlapjának frissítése, az ESG 1.8 fejezetben részletesen jelzettek alapján, a hiányok pótlása.
- Tegyenek nyilvánossá a végzettek elhelyezkedéséről információkat, kimutatást.
- A DI tanácsának és a programtanácsok névsora, beosztása legyen nyilvános.
- A működő co-tutelle képzésekről tegyenek közzé tájékoztatást, leírást.
- Az együttműködési megállapodások felülvizsgálata, frissítése.

II. A látogató bizottság értékelése

II.1. A doktori iskola általános helyzetképe

Az SzTE a régióban található különböző tudományos és felsőoktatási intézmények kutatói-oktatói utánpótlásának, valamint a középiskolák tudós tanárainak a képzési helye, tudományos központ.

A DI az egyetem 19 doktori iskoláinak egyike, s hagyományosan az ország legjelentősebb történelem-képző műhelyei között szerepel. Stratégiája, profilja illeszkedik a hazai és nemzetközi kutatási irányokhoz. Ezt a törzstagok és az oktatók egyéni kapcsolatain túlmenően a négy hazai és 31 külföldi intézménnyel kötött együttműködési szerződés is biztosítja. Négy programból áll, ezek közül a legrégebbi a medievisztika program, ezt követte a modernkori program, majd az antikvitás program. A jelenkortörténeti és összehasonlító történettudományi program a legfiatalabb, csupán 2015-ben vált ki a modernkori programból. Az új program megszervezése indokolt volt, hisz a modernkori program igen nagy időszakot ölelt és ölel fel. A medievisztikán belül alakult a régészeti tanösvény, amely előtt megvan annak a lehetősége, hogy önálló programmá váljon. A modernkoron belül kapott helyet a néprajzi alprogram.

Jelenleg az iskolában 90 fő oktat, a doktori.hu alapján 56 hallgatója van, ám a honlap szerint a szervezett képzésben 42 hallgató vesz részt.

A doktori.hu oldalán jelenleg, 101 témakiírás található (2020. évi jelentkezésre), ami 49 oktató között oszlik el. A meghirdetett témák (a neves oktatók mellett) vonzzák a hallgatókat. 12 fő akadémiai doktor, akik közül hét aktív egyetemi tanár (két fő professor emeritus, továbbá még egy kutató lett nyugdíjas), nyolc személy (közülük három fő nyugdíjas) habilitációval rendelkezik. A 90 oktatóból 36 kolléga témavezető.

Az iskola a nemzetköziesítés irányába kíván elmozdulni. Amint az önértékelés fogalmaz: a nemzetköziségben integrálódó nemzeti diszciplínák művelését tekinti céljának. Az iskola együttműködik az SzTE Történeti Intézetével, ám attól független. A kari költségvetésben elkülönülő, csak a DI céljaira fordítható összeggel gazdálkodnak, de fennálló, és a működést erőteljesen befolyásoló probléma a saját költségvetés hiánya.

A Bizottság nem kapott egyértelmű választ arra a kérdésre az SzTE vezetőségétől, hogy milyen szerepet játszhat az intézmény nemzetközi kiválóságában a történelemtudomány. Egyedül a komoly helyi tradíciókkal bíró altajisztika szerepe merült fel. Az SzTE vezetésének jobban ki kellene aknáznia a leginkább a medievisztika és oszmán tanulmányok nemzetközi ismertségében rejlő lehetőségeket. Ha az SzTE célja a nemzetközi rangsorokban való előmenetel, megfelelő figyelmet kell biztosítani azoknak a szakoknak és részterületeknek is,

amelyek terén – a történelemtudományon belül, annak társtudományaiként, továbbá az SzTE más doktori iskoláiban – az intézmény világszínvonalú volt az utóbbi évtizedekben (medievalista, közel-keleti tanulmányok, altajisztika, turkológia, hispanisztika).

A doktori iskolában magas színvonalú disszertációk készültek, amit a minősítések igazolnak.

II.2. A törzstagok tudományos tevékenysége

A doktori iskolákról, a doktori eljárások rendjéről és a habilitációról szóló 387/2012. (XII. 19.) számú kormányrendelet meghatározza a törzstagság kritériumait. A törzstagság egyik alapvető feltétele a 2. § (3) bekezdésének b) pontja értelmében, hogy törzstag az lehet, *„aki a doktori iskola tudományágában, illetve annak kutatási területén folyamatos, magas szintű tudományos tevékenységet folytat, amely tudományos tevékenység – ide nem értve a művészeti tevékenységet – a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény 3. § (1) bekezdés o) pontjában meghatározott nemzeti tudományos bibliográfiai adatbázis (a továbbiakban: Adatbázis) alapján vizsgálendő”*.

Egyértelműen megállapítható, hogy a Szegedi Tudományegyetem Történelemtudományi Doktori Iskolájának törzstagjai:

Almási Tibor, egyetemi docens

C. Tóth Norbert, tudományos tanácsadó

Deák Ágnes, egyetemi tanár

Draskóczy Miklósné Székely Melinda, egyetemi docens

Nagy László, professor emeritus

Papp Sándor, egyetemi tanár

Tomka Béla, egyetemi tanár

Tóth Sándor László, egyetemi tanár

Zakar Péter, egyetemi tanár

a kormányrendelet 2. § (3) bekezdés b) pontjában foglaltaknak megfelelően folyamatos, magas szintű tudományos tevékenységet folytat.

Iskolateremtő az iskola vezetője, Papp Sándor, aki Magyarországon az egyik meghatározó és európai ismertséggel bíró intézmény tette a DI-t és az SzTE-t a török-kori kutatások terén. Rendkívüli munkabírásról tanúskodik témavezetés területén is: 16 doktorandusza közül hét fő szerzett PhD-fokozatot. Témavezetettjei között többen külföldiek, akik az angol nyelvű képzésben vesznek részt.

II.3. Az ESG-kritériumok szerinti értékelés

ESG 1.1. Minőségbiztosítási politika

A DI működési körülményeit tekintve bár önálló, autonóm egységként definiálható az intézmény doktori képzési szerkezetében, de a működéséhez szükséges erőforrásokat (HR, eszköz, pénzügyi stb.) a BTK bocsájtja a DI rendelkezésére. A BTK doktori képzési kínálatában azonban további négy DI képzési is szerepelnek, tehát az egyes DI-ra fordítható források elosztása egyedi elbírálások alapján történik, ami minőségbiztosítási szempontból kifogásolható. A DI „virtuális” egységként definiálható, tekintettel arra, hogy nem rendelkezik önálló gazdálkodási kerettel, kizárólag a BTK dékánjának döntésével és jóváhagyásával kerülnek a működéshez szükséges erőforrások allokálásra a DI számára, elsősorban az abban érintett intézetek finanszírozása révén.

A DI minőségbiztosítási rendszerét tekintve viszont már nem állapítható meg szoros kapcsolat a BTK minőségbiztosítási rendszerével. A DI rendelkezik ugyan önálló minőségbiztosítási tervvel (2017), de ezzel összefüggésben nem azonosítható konkrét szervezeti háttér. Az sem állapítható meg egyértelműen, hogy a BTK minőségbiztosítási rendszere milyen mértékig terjed ki a doktori képzésre, és ezzel kapcsolatosan önálló szabályozó dokumentumok sem állnak rendelkezésre. Ugyanez állapítható meg az intézményi szintű minőségbiztosítási rendszerrel való viszony vonatkozásában is. Egyelőre még nem látszik megoldottnak az intézményi szintű minőségbiztosítási rendszernek a doktori iskola szintjére történő kiterjesztése.

Intézményi szinten Minőségpolitikai Bizottság működik, amelynek elnöke a stratégiai és minőségbiztosítási főigazgató. A bizottság elnevezésével ellentétben formális, az ESG-kritériumok szerinti Minőségpolitika nem áll rendelkezésre sem intézményi, sem DI-szinten. Az ESG előírja, hogy az intézmény rendelkezzen a stratégiai menedzsment részét képező minőségbiztosítási politikával. További elvárásként fogalmazódik meg, hogy a minőségpolitika formális státusú és nyilvánosan hozzáférhető kell, hogy legyen, ami jelenleg az SzTE-n nem biztosított.

Mindezekből adódóan az sem állapítható meg egyértelműen, hogy az intézményi szintű, önértékelésen alapuló minőségbiztosítási rendszer milyen szabályozók, milyen alapelvek (TQM, EFQM, ISO 9001, EUA-IEP) mentén működik jelenleg. Az egyetlen minőségbiztosítással összefüggésben rendelkezésre álló intézményi szintű dokumentumban (Minőségbiztosítási Szabályzat, 2010.) a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény előírásaira történik hivatkozás, amit a DI az önértékelési dokumentumába ugyanezen tartalommal idéz. Időközben a jogi környezet jelentős változásokon ment keresztül, amelyeket azonban a kapcsolódó intézményi dokumentumok nem követtek. Az intézményi

képviselőkkel folytatott párbeszédéből az azonban kiderült, hogy ez a Minőségbiztosítási Szabályzat már nem tekinthető relevánsnak, a közeljövőben tervezik annak átdolgozását.

Az SzTE kiváló eredményeket tud felmutatni mind az oktatás, mind a kutatás területén, amit a folyamatosan javuló nemzetközi rangsorokban betöltött előkelő pozíciók is alátámasztanak. Azonban az ezen eredmények elérése érdekében tett intézkedések, megvalósított folyamatok és fejlesztések – azaz a minőségfejlesztés – nem kerültek szabályzati vagy egyéb szinten rögzítésre sem intézményi, sem DI szintjén, aminek vizsgálatát a jelen akkreditációs eljárás során a Bizottság célul tűzött ki a PDCA-elv mentén. Továbbá a minőség fejlesztése érdekében végzett mérések, a megvalósult fejlesztések eredményeinek visszacsatolási mechanizmusai sem tekinthetők még kimunkáltnak és gyakorlatiasnak.

A DI Minőségbiztosítási Terve formális, általános elveket rögzít, egzakt mérhető minőségcélokat nem tartalmaz, nem jelöli ki azokat a konkrét fejlesztési irányokat, amelyek mentén a doktori képzés minőségi fejlesztését kívánják megvalósítani. Ezáltal az sem azonosítható, hogy a DI milyen módon kívánja bevonni a különböző érdekelt feleket (külső-belső) minőségbiztosítási rendszerének kialakításába és továbbfejlesztésébe. A jelenleg elérhető változat 2017. évi, amelyben a Doktori Szabályzatra mint alapidokumentumra történik utalás, amelynek legfrissebb változata 2018-ban kelt, tehát a DI Minőségbiztosítási Terve nem követte az egyetemi szintű szabályozó változását, amit haladéktalanul javasolt összhangba hozni.

Az Intézményi Fejlesztési Terv (IFT) 2016–2020 dokumentum foglalja keretbe az intézmény egészét átfogó jövőképet, célkitűzéseket, az azok eléréséhez definiált feltételeket, amelyekben a doktori képzéshez kapcsolódó célelemek is egyértelműen azonosíthatóak, de az ezen dokumentumban foglalt intézményi szintű célok viszont már nem kerülnek lebontásra a DI szintjére, ami viszont kívánatos lenne.

Figyelemre méltók az SzTE hazai és nemzetközi intézményi szintű minőségbiztosítási tevékenységeinek díjai (Felsőoktatási Minőségdíj – 2009; EUA-IEP nemzetközi intézményakkreditáció – 2014; „Elkötelezettség a Kiválóságért” díj – 2016 stb.), azonban az ESG előírásainak való megfelelés érdekében még kevés konkrét intézkedés azonosítható és ismerhető el az intézményi minőségbiztosítási tevékenységek között. Különösen igaz ez a DI minőségbiztosítási tevékenységei vonatkozásában, ahol megtörtént ugyan a formális szabályzati szintű önállósodás, amit azonban nem követetett a szervezeti struktúrában való átrendeződés, továbbra is a kari, azon belül pedig az intézeti jellegű működés van gyakorlatban.

Az ESG-kritériumrendszer egyik központi eleme a hallgatóközpontúság. Ezzel összefüggésben az oktatói munka hallgatói véleményezés (OMHV) rendszerének az DI-ban megvalósuló gyakorlatának vizsgálatára is nagy hangsúlyt helyezett a Bizottság, amellyel

kapcsolatban változatos információk és vélemények fogalmazódtak meg. Az OMHV tevékenység mind a magyar, mind a külföldi hallgatók esetében fontos információforrásként tekintendő a doktori iskola minőségfejlesztési tevékenységeihez. Ezen mérésekből megismerhetővé válnak azok a hallgatói vélemények, javaslatok, amelyek alapján a képzés minőségi fejlesztése tervezhető. Ehhez biztosítani szükséges olyan szabályzatot és mérési eszközt (angol és magyar nyelven egyaránt), amelyből releváns információk nyerhetők ki. E folyamat zárásaként pedig szükséges a mérés eredményeinek visszacsatolása mind a hallgatók, mind az oktatók felé. Ezen a területen még nem kiforrottak a folyamat lépései, jelentős fejlesztés látszik indokoltnak.

A helyszíni látogatás során szerzett benyomások és információk, valamint a rendelkezésre álló dokumentumokban foglaltak alapján megállapítható, hogy a DI doktori képzési tevékenysége magas színvonalon zajlik. A DI vezetése elkötelezett a doktori képzés valamennyi működési feltételének megteremtése és folyamatos biztosítása iránt és az ESG-kritériumok működési gyakorlatba történő implementációját is megkezdték, viszont még nem sikerült az érvényben lévő szabályozó dokumentumokban rögzíteni és közzétenni az érintettek körében.

Az ezzel kapcsolatban kijelölt irányok és a meghatározott eszközök, módszerek helyeseknek ítéltetők, amelyek eredményessége felmenő rendszerben válik majd értékelhetővé.

Ajánlások

Megfontolásra javasolható az intézmény számára, hogy az IFT-ben rögzített, a doktori képzésre vonatkozó általános intézményi szintű célok, programok az illetékes doktori iskolák szintjére kerüljön delegálásra, ahol a doktori iskola ezeket az átfogó intézményi célokat, programokat alábontja konkrét feladatokká, hozzárendelve a szükséges erőforrásokat és határidőket, felelősöket.

Az Egyetemi Doktori Tanácsnak és a Doktori Intézetnek hangsúlyosabb szerepet kellene vállalnia, elősegítve az intézményi szintű doktori képzésre vonatkozó minőségbiztosítási követelmények és tevékenységek egységes értelmezését, kezelését. Nem utolsó sorban pedig hozzájárulni ezáltal a doktori iskolák egzaktabb minőségbiztosítási szervezeti hátterének megteremtéséhez.

ESG 1.2 és 1.9 A képzési programok kialakítása és jóváhagyása/folyamatos figyelemmel kísérése és rendszeres értékelés

Az intézmény a hazai és nemzetközi tudományosság számára képez szakembereket. Számos itt végzett diák dolgozik az ország különböző tudományos intézeteiben vagy éppen külföldön.

A doktori iskola tanácsa nyolc fős, amelyben mind a négy program képviselve van. Az egyes programok tanácsaiban minden oktató egyben tanácsstag is.

A képzési tervet az egyes programok határozzák meg, és a DI tanácsa hagyja jóvá. A kerettanterv egységes szerkezetben készült, ami áttekinthetőbbé teszi, de tartalma programok szerint módosul. A tanegységek kreditértékei egységesek a négy programban. Elméleti képzés mellett gyakorlati tárgyak, konzultációk is találhatóak a képzési tervekben. Programok szerint változik a komplex vizsga tartalma is, bár a követelmények egységesek.

Az antikvitás program az egyetlen program, amely a honlapon angolul elérhető volt. Némi bizonytalanság érezhető a program felépítését tekintve: a programnak négy oktatója-témakiírója van, és egy témavezetője.

Különösen kidolgozott a medievisztika hálóterve. A nagy témákon belül a doktorandusz témájának megfelelő órát választhat. Széles a választás lehetősége, a régészeti képzés számára megfelelő módon, külön kurzusokat hirdetnek.

A modernkor program tárgyainak elnevezése lehetőséget ad arra, hogy a hallgatók igényeinek megfelelő speciális órákat hirdessenek.

A néhány éve alakult jelenkortörténeti és összehasonlító történettudományi program leírása az összehasonlító szemléletet hangsúlyozza, de a témakiírásoknál egyelőre nem találni annak sok nyomát, hogy többen komparatív vizsgálatot is magában foglaló témát hirdetnek. Ha a program a nevében foglalja célkitűzését, a témamegjelölések között árnyalni lehetne, miért is komparatív a program. A hallgatók által választott témák még nem tükrözik a komparatív módszert.

A programok angol nyelvű hálóterve nem volt elérhető a DI honlapján, a Bizottság a látogatása alatt sem.

A doktori témák többsége országos vagy nemzetközi jelentőségű kérdések vizsgálatát célozza, ugyanakkor láthatjuk, hogy az elmúlt 4-5 évben megvédett értekezések témái között regionális vagy korszerű mikrotörténelmi témákat is találunk, amelyek igen alapos szaktudást igényelnek.

A tudományterületi, vagyis a Bölcsészettudományi Doktori Tanács vezetőjével nem találkozott a Bizottság, nem tudni, hogy a tanács milyen rendszerességgel értékeli a doktori képzést.

A nagy hagyományú DI-ban magas színvonalú képzés folyik, és az iskola mindent megtesz azért, hogy a doktoranduszok értékes tudással lépjenek ki a munkaerőpiacra. Külön kiemelhető a medievisztika program, továbbá a török kori doktori képzés.

A programok képzési tervei igen széleskörű tudás megszerzésére adnak lehetőséget. A hálóterveket a tudományterületek specialitásainak a figyelembevételével úgy alakították ki, hogy a képzésre jelentkező hallgatók a tanulási folyamatban, témájuk kidolgozása közben, megfelelő tanári irányítással megszerezhessék a szükséges akadémiai tudást és képességeket. Figyelembe veszi a hallgatók sokféleségét és szükségleteit, így rugalmas tanulási útvonalakat biztosít. A végzősök tudása a tudománypiacon piacképes lesz. Ezt segíti elő, hogy az oktatási folyamatba külső szakértőket (múzeumi, kutatóintézeti, levéltári kollégák, külföldi opponensek és vendégelőadók) is bevonnak.

A DI igen sokrétű bemeneti lehetőséget biztosít, az egyetem kutatási tradícióira építve rendkívül sokfajta mesterszakra épül és épít is tudatosan (a történelmen kívül régészet, klasszika-filológia, altajisztika, kulturális örökség tanulmányok, iranisztika, arabisztika, assziológia, indológia, levéltár, művészettörténet, történeti muzeológia, latin-amerikai tanulmányok, turkológia).

A működő co-tutelle képzésekről a Bizottság nem talált leírást. Az önértékelésben említett sokrétű kontaktusokra – iráni, egyiptomi egyetemek, kutatók – máshol nem olvasható példa, konkrétum. A honlapon nem található nyoma külföldi kapcsolatoknak. Az önértékelésben megadott egyénileg elnyert kutatóutak, ösztöndíjak más kategóriát képviselnek, bár vitathatatlanul hasznosak a DI-nak, elősegítik kapcsolatok építését.

Ajánlások

A honlapon külön-külön jelenik meg a medievisztika-régészet, valamint a medievisztika. Előbbiben a „magyar honfoglalás és államalapítás kora, valamint a középkor azok a területek, amelyek megkülönböztetett figyelmet kapnak”, de ha ez a program foglalkozik a középkorral, kérdés, hogy mit fed le a medievisztika. Nyilvánvalóan el lehetne határolni, s kellően indokolni. Érthetőbb lenne a medievisztika-régészetet, régészet-koraközépkor névvel illetni. A Bizottságnak nem volt lehetősége találkozni régész kollégával, s tájékozódni a terület helyzetéről.

Mivel az új képzési struktúra már négyéves, és két éve elkezdődtek a komplex vizsgáztatások, érdemes lenne az eddigi tapasztalatokat értékelni. Újabb értékelésre az első doktori védések után lehetne ismét sort keríteni.

Értékelendő az interdiszciplinaritásra való törekvés, de ügyelni kellene arra, hogy ez ne menjen a belső kohézió rovására, s a DI határozottabban fogalmazza meg, egy-egy társtudományi terület miatt, miként kapcsolódik szervesen a történelemtudományokhoz.

Az önértékelésben, továbbá a program leírásában érdemes lenne jobban kidomborítani, hogy a néprajztudomány is a DI része, s kihangsúlyozni, miben látják a történelem és a néprajz kapcsolatát, milyen módon függ össze, kötődik egymáshoz a két tudományág.

ESG 1.3 Hallgatóközpontú tanulás, tanítás és értékelés

A hallgatóközpontú tanulás és tanítás fontos eleme az értékelési rendszer előzetes nyilvánosságra hozatala. A felvételi információk, a komplex vizsga tétel- és olvasmányjegyzékei, valamint a DI működési szabályzata és képzési terve elérhető a doktoranduszok számára, de a DI honlapja frissítésre szorul a tájékozódás megkönnyítése érdekében (lásd ESG 1.8. fejezetben jelzettek). Ezen kívül minden évben a frissen felvettek számára fórumot szerveznek, ahol többek között tájékoztatják a résztvevőket a képzés rendszeréről és a hálóterv is ismertetésre kerül.

A Történelemtudományi Doktori Iskola Tanácsa véleményt alakít ki az egyéni felkészüléssel jelentkezőkről, s javaslatát felterjeszti a Bölcsészettudományi Doktori Tanácshoz. Jelenleg a Doktori Iskola Tanácsában nincs hallgatói képviselő, de az interjúk során jelezték, hogy tervben van ennek a megoldása.

A témavezetők a hallgatói előmenetelt minimum havi egy konzultáció formájában követik, folyamatos kontroll alatt tartják a doktoranduszok tudományos fejlődését, óráikon hospitálnak, nyomon követik pályafutásukat akár a védés után is. A hallgatók visszajelzése erről igen pozitív, hangsúlyosan pozitív a külföldi hallgatóké. A DI egyfajta mentor-típusú témavezetést valósít meg. A témavezetők segítik a doktoranduszokat abban is, hogy kutatási eredményeiket publikálni tudják különböző intézeti és nemzetközi kiadványokban. A DI hazai és nemzetközi konferencia-részvételek biztosításával és anyagi támogatásával is hozzájárul a doktoranduszok szakmai fejlődéséhez.

Ezen kívül a tanulmányi előremenetel nyomon követése a DI oldaláról féléves kutatási terveken és félév végi beszámolókon keresztül történik, amely a kutatási tevékenység bemutatása mellett kitér a publikációkra és konferencia-előadásokra is. Igaz, ezeknek nincs formális kerete (pl. űrlap), az értékelés szubjektív, s a teljesítmény nem mindig mérhető (sem hallgatói, sem témavezetői oldalról).

Szervezett hallgatói elégedettségmérést a DI nem végez. A doktoranduszoknak rendszeres hallgatói fórumon van lehetőségük, hogy észrevételeiket megosszák.

A hallgatói fellebbezés lehetőségeire sem szabályzat, sem az önértékelés nem tér ki.

Az SzTE Doktorandusz Önkormányzatának (DÖK) Választmánya jelenleg 12 fős testületként működik és mandátumuk egy évre szól. A választáson minden hallgató választó és választható, aki valamelyik doktori iskola beiratkozott hallgatói jogviszonnal rendelkező tagja. Az SzTE DÖK szavazati joggal vesz részt a Szenátus, az EDT, az Egyetemi Kollégiumi Tanács és azon Kari Tanácsok munkájában, ahol van doktori iskola. Érdekképviselő tekintetében tárgyalópartnerként tekintenek rájuk, azonban a költségvetés hiánya nehezíti munkájukat. A látogatás során jelezték, hogy az önértékelési anyag létrehozásába és véleményezésébe nem lettek bevonva.

Ajánlások

A féléves hallgatói tervek, beszámoltatás jó gyakorlatnak tekinthető, ugyanakkor az érintettek ez alapján nem kapnak a DI-tól visszacsatolást tevékenységükről, aminek beépítése megfontolandó lenne.

ESG 1.4. A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képesítés odaítélése

A felvétellel kapcsolatos információk több helyen is hozzáférhetők a DI honlapján, és ezek között apróbb eltérések – például a pontozás tekintetében – figyelhetők meg (részletesebben az ESG 1.8 fejezetben). A felvétel feltételei és követelményei világosak, a magyar hallgatók önköltségének pontos összegéről azonban nem található pontos információ. A honlapon elérhetők a komplex vizsga tétel- és olvasmányjegyzékei is.

A Doktori Intézet honlapjáról elérhetők a Doktori Képzés és Doktori Fokozatszerzés Szabályzatai – magyar és angol nyelven –, és különféle kalkulátorok (kreditszerzés, komplex vizsga), jegyzőkönyvminták (komplex vizsga, szigorlat). A Doktori Szabályzat kitér a felvételi eljárás általános szabályaira, tartalmazza az egyéni felkészülőkre, a komplex vizsgára, az értekezésre és a védésre vonatkozó feltételeket.

Hasznos minőségbiztosítási gyakorlat az elővédés (másutt munkahelyi vita a neve).

Jó gyakorlat, hogy a SH-felvételizők két helyet jelölhetnek meg, és külön körben felvételiztetik őket ezekre. Skype-on is biztosítják a felvételi interjú lehetőségét.

Az összes eddig felvett hallgató (270) közül a fokozatot szerzettek száma (70/125) nem tér el túlságosan a magyarországi arányoktól a bölcsészettudomány területén. Ehhez képest a „volt hallgató folyamatban lévő doktori cselekménnyel” arány nem túl magas, 33,5 fő, s a „legrégebbi” is 2016 óta tervezi a fokozata megszerzését.

A DI tud külföldi (elsősorban török) hallgatókat vonzani, ami az oktatók, különösképpen az iskola vezetője, Papp Sándor munkájának az eredménye.

A DI nyitottságát mutatja, hogy az egyéni felkészülésre is van lehetőség, az egyéni felkészülőkre az iskolatanács külön szabályt alkotott. A komoly szakmai előélettel rendelkező kollégák előtt van nyitva ez az út, a szabályok világosak. A doktorandusz egyéni felkészülését szolgálja a nagyszámú kötelező és szabadon választható kontaktóra.

Az iskola tanácsa dönti el, kik legyenek tagjai a különböző bírálóbizottságoknak (felvételi és komplex vizsga), ám a bizottságok összetételének megállapítása a program feladata. A döntést terjesztik tovább a Bölcsészettudományi Doktori Tanácsnak.

Ajánlások

A DI nem programok szerint felvételiztet, hanem a felvételiző az iskola programjai képviselőiből alakított felvételi bizottság előtt tesz felvételi vizsgát. Ennek a megoldásnak is vannak előnyei. Mivel azonban az egyes programok speciális igényekkel rendelkeznek, szerencsésebb lenne, ha programok, az általuk összeállított felvételi bizottságok (melyet a DI hagy jóvá) végeznék ezt a munkát, és a DI tanácsában a pontok és a bizottságok véleménye alapján alakítanák ki a végső sorrendet.

A Doktori Szabályzat értelmében a kreditelismerésekről a tudományterületi doktori tanács dönt, a doktori iskola tanácsa javaslata alapján. Ajánlott a kreditelismerés kereteit, menetét részletesebben szabályozni (pl. a doktorandusz a doktori iskola titkárának minimum két héttel a Bölcsészettudományi Doktori Tanács ülése előtt benyújtja az adott egyetemen folytatott tanulmányokról vagy kutatásról kiadott igazolást és/vagy kurzusleírást, a tanács pedig ez alapján dönt).

ESG 1.5 Oktatók

A DI nyitott, bevonja a munkába más intézmények szakembereit. Az oktatók többsége az SzTE munkatársa, de többen más intézményekben dolgoznak (Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Békés Megyei Levéltár, MTA Zenetudományi Intézet, Magyar Nemzeti Múzeum, ELTE, PTE, NKE stb.). Az SzTE Angol-Amerikai Intézetből (két oktató), Francia Nyelvi és Irodalmi Tanszékről (egy oktató), Olasz Tanszékről (egy oktató) találunk nevet a listán vagy például a Politológia Tanszékről is.

A BTK-n 2015-től bevezetésre került egy komplex oktatói teljesítményértékelési és terhelésmérési rendszer, mely többek között a források elosztására vonatkozó döntések előkészítéséhez szolgáltatott adatokat, továbbá cél volt a kar működésének átvilágítása. A

rendszer véleményezésébe hallgatókat is bevonnak. A bevezetést követő intézkedésként megemlítendő, hogy a BTK változtatott a graduális képzésen – a kis és MA-szakok esetében maximum öt, BA- és tanárképzés esetében maximum 15 fős szemináriumokat írt elő –, amelynek hatására csökkent az oktatók óraterhelése, így több időt tudnak fordítani például a doktori képzésre.

A DI informálisan figyelemmel követi a tagok oktatói és tudományos tevékenységét, nemzetközi aktivitását, pályázatokban való részvételét, de hivatalos teljesítményértékelési rendszert nem működtet. Elemzések, értékelések nyilvános felületen nem érhetőek el, a megkérdezett témavezetők és oktatók jelezték, hogy írásbeli visszajelzést nem kapnak a munkájukkal kapcsolatban, de az említett kari értékelést a főállásúak személyre lebontva megkapják.

Az önértékelés alapján az akkreditációs eljárás előtt egy nagyobb formátumú személycserére került sor a DI-ban (például Barna Gábor professzor a néprajz tanösvény vezetője nyugdíjba vonult). Az utánpótlás-tervezés részeként a BTK vezetése elemzi a korfát, folyamatosan figyelemmel követi, hogy a doktori iskolákban hány törzstag egyetemi tanár. A habilitációs eljárásokat illetően pedig a tanársegédek szerződésébe foglalta, hogy három éven belül PhD-fokozatot kell szerezni, majd tíz éven belül pedig habilitálni kell.

Intézményi szinten fejlesztés alatt áll a Kutatói Adminisztrációs Rendszer (KAR), az oktatókat, témavezetőket, kutatókat gyűjtő és értékelő adatbázis, ahol megjelenhetnek majd a DI-hoz köthető kiválóságok és indikátorok – például publikációk száma, fokozatszerzések száma, teljes munkaidejű oktatók és kutatók száma –, melyekre alapozva célzott kompetenciafejlesztés lesz megvalósítható a DI-n belül. A KAR a korábbi SzTE Tudástérképet hivatott kiváltani (amelyen, sajnálatos módon a bölcsészettudományi terület teljesítményeit nem tudták megjeleníteni).

Az alacsony kitöltési arányra hivatkozva nincs oktatói munka hallgatói véleményezése (OMHV) kérdőív a doktori kurzusokra, de a karról jelezték, hogy a kari tanács alternatív megoldás bevezetésén gondolkodik. Külföldi hallgatók ugyanakkor jelezték, hogy a Neptunon keresztül elérhető angol nyelven kurzusértékelési lehetőség.

A DI figyelemmel követi, hogy az oktatók mennyire támogatják a hallgatók munkáját, diákjaik milyen eredménnyel védték meg értekezésüket. A témavezetői megbízatásokról a programok tanácsai döntenek és terjesztik azokat az iskola tanácsa elé. A döntés alapja a jelölt életrajza és publikációs tevékenysége. A tanács pozitív döntése alapján küldik anyagát a tudományterületi doktori tanácsnak. Témavezető csak az lehet, aki már irányított szakdolgozatot. Ezzel a szabállyal kizárják azt, hogy külső szakértő, kutatóintézeti, múzeumi kolléga lehessen témavezető. A problémára csak részben megoldás a társtémavezetés, hiszen

a rendszerben most is akad, aki témát vezet, de irányításával nem készült szakdolgozat a graduális képzésben.

Van több eset, ahol megfontolandó lenne, hogy a kolléga témakiíró/vezető lehessen, mivel az MTMT-adatbázis alapján nem áll mögötte megfelelő tudományos teljesítmény (pl. 13 és 28 éves tudományos életpálya során a hivatkozások száma 0). Ilyen esetben a mennyiség (az oktatók száma) a minőség rovására mehet.

Az aktív hallgatók listája sajátos képet ad: vannak, akik tekintélyes részt vállalnak a témavezetésből. Hasonló a megtörtént fokozatszerzések képe: a sikeres témavezetők ugyanazok, a témavezetés terhe aránytalanul nagy mértékben hárul rájuk.

A medievisztika programban hatalmas számban vannak oktatók, tekintélyes kutatók, akadémikusok, ám kérdéses, hogy mikor, mennyiben számít rájuk az oktatás.

Egyes doktori témák, egyedi sajátosságaikat tekintve igen specifikusak lehetnek, s nem lehet számonkérni azt, hogy egy-egy témavezető miért nem „vonzza” a hallgatókat, mások pedig tucatnyi doktoranduszt neveltek ki. Aránytalan, és a témavezetés minőségét kérdőjelezi meg, ha például egy 18 éve már a pályán lévő oktató először egyazon évben vállal egyszerre öt doktoranduszt. Van kolléga, akinél viszonylag magas azoknak a száma, akik az abszolutórium után nem szereztek doktori fokozatot. Ebből nem lehet messzemenő következtetéseket levonni, mégis, alapvető tendenciák felsejlenek a DI karakterét illetően. Ezeket a jelenségeket majd a kialakított oktatói/témavezetői teljesítményértékelési rendszerben vizsgálni szükséges.

A DI oktatói közül többen alkalmaznak az oktatásban modern módszertani elveket, szoftvereket (pl. Zotero, Endnote, RefWorks), és tanulási technológiákat, elérhető számukra digitális tananyagfejlesztési képzés.

Ajánlások

Nem igazán különül el, hogy ki tart egy-egy vendégelőadást, vagy egy egész féléves mesterkurzust. Nem javasolt összemosni ezeket a szerepeket a nyilvántartásban, honlapon javasolt szétválasztani őket.

Mivel a BTK teljesítményértékelési rendszere az ODT-adatbázisból és az MTMT-ből is kér le adatokat, a ki- és feltöltési hajlandóság növelése javasolt. A Könyvtár ugyan koordinálja az MTMT-feltöltést, de az egyetemi szabályzat értelmében a szerző felelőssége profiljának karbantartása. A doktori.hu automatikusan generált figyelmeztető üzeneteit és a DI vezetőjének körleveleit az érintettek többsége figyelmen kívül hagyja. A probléma kari szinten is napirenden van, de egyelőre megoldás ott sem körvonalazódik.

Segíteni javasolt, hogy az arra alkalmas oktatók mihamarabb teljesíthessék az egyetemi tanári munkaköri besorolás kritériumait, elnyerhessék ezt a fontos oktatói státuszt.

Ugyan a tanári ethosz erős, de a szakmai továbbfejlődéshez szükséges anyagi feltételek – esetleges alkotói szabadság – nem kellő mértékben biztosítottak, ami hosszú távon az oktatás színvonalát veszélyeztetheti.

ESG 1.6 Tanulástámogatás és hallgatói szolgáltatások

A Szegedi Tudományegyetem doktori iskolái karoktól függetlenek, ugyanakkor az adminisztratív ügyintézés ott zajlik.

A Klebelsberg Könyvtár Magyarország egyik legjelentősebb könyvtáraként 2012-től integrált központi könyvtárként az SzTE 12 karának minden hallgatója és munkatársa számára biztosítja a széles körű oktatási, kutatási és tanulmányi tevékenységhez szükséges könyvtári bázist. A doktoranduszok elégedettek a könyvtár nyújtotta szolgáltatásokkal és a rendelkezésre álló infrastrukturális feltételekkel. Az állománybővítésért a tudományterületi szakreferensek a felelősek. Az SzTE Open Access lehetőséget biztosít a Könyvtár olvasóinak a legkiválóbb külföldi folyóiratokhoz és DOI-számot a publikálni kívánóknak. A könyvtár online rendszereinek nyújtotta lehetőségei hozzájárulhatnak a doktoranduszok szakmai fejlődéséhez, hiszen egyrészt ingyenes lektorálási lehetőség is rendelkezésre áll, és a könyvtár segíti Open Science publikációk megjelenését, amely lehetőség pályázat útján érhető el. A könyvtári beiratkozás szintén online végezhető el, amelyet nem szükséges évente megújítani, akár a tanulmányok végéig aktív maradhat. A könyvtár abban is segítséget nyújt, hogy az online források és dokumentumok távolról is elérhetővé váljanak, amivel kapcsolatban telepítési információk csomag érhető el. A Könyvtáron belül van fogadóóra a hallgatók sokrétű problémáinak kezelésére is.

A könyvtár és a Tanulmányi Osztály számos online ügyintézési lehetőséget biztosít a doktori képzésben résztvevők számára (pl. beiratkozás előkészítése, a hallgatónak csak aláírni kell bemennie). A beszélgetések során igényként merült fel, hogy a papír alapú index és a Neptun párhuzamossága helyett az intézmény térjen át az online jegybeírásra, ezzel is megkönnyítve az ügyintézését.

A BTK Tanulmányi Osztálya figyelemmel kíséri a DI magyar és külföldi doktoranduszai kumulált kreditjeinek alakulását, ugyanakkor ellenőrzi a kurzushirdetést, és segítenek a kurzusfelvételnél is. A TO részt vesz a felvételi megszervezésében is, és a hallgatói jogviszony-igazolások kiállításában.

Az elmúlt években az SzTE egyik fő célja a nemzetköziesítés volt, melynek eredményeképpen egyre nőtt a Stipendium Hungaricum ösztöndíjasok száma a DI-ban is. Ez új kihívást jelentett a BTK számára is, akik kari szinten hozták létre az International Office-t, amely segíti az SH-s hallgatók adminisztrációját, technikai kérdések megválaszolását. A beilleszkedés elősegítése érdekében az SzTE mentorrendszert alakított ki a külföldi hallgatók számára, melynek keretében magyar hallgatók segítik elő a beilleszkedésüket.

A DÖK az érdekképviseleti tevékenységen felül közösségszervező munkát is végez csapatépítő rendezvények szervezése keretében, mindemellett konferenciákat, workshopokat is szervez magyar és külföldi doktoranduszoknak.

A DI idegen nyelvű publikációt is előír a doktoranduszoknak, és segítik az írások fordíttatását, lektorálását. A külföldi hallgatóknak emellett biztosított a felzárkóztatás lehetősége, valamint tanulásmódszertani képzésen is részt vehetnek.

A DI lehetőséget biztosít a doktoranduszok számára, hogy önkéntesen bekapcsolódjanak az oktatási tevékenységbe. A feladat megvalósításában egy felelős tanárt jelölnek ki az adott doktorandusz mellé, aki segít a tematika, valamint a követelmények kidolgozásában. A felelős tanár az órátartásba nem avatkozik bele, de az eredményeket ellenőrzik.

Negatívumként merült fel a hallgatók részéről, hogy – több éve, majd az idei őszi szemeszterben ismét – a DI arra kötelezte a hallgatókat, hogy egy-egy kurzust Budapesten teljesítsenek, eltérve az SzTE képzési helyétől. Az érintett oktatóhoz Budapestre kellett utazniuk, 6-8 alkalommal egy félévben, saját költséjükre, szabadidejükben. Nem megengedhető, mielőbb rendezendő oktatásszervezési probléma.

A külföldi doktoranduszok közül többen jelezték, hogy a kollégiumi elhelyezés az esetükben a belvárostól távolabb eső kollégiumokban valósul meg.

Ajánlások

A külföldi hallgatók magyar nyelvi képzésben is részesülnek, s maguk is szeretnek magyarul tanulni, viszont panaszolták, hogy együtt ülnek az Erasmus, BA-s hallgatókkal, akik kevésbé motiváltak és aktívak, ami kihat az órák anyagára. A visszajelzések alapján javasolt átgondolni a nyelvórák szervezését.

A doktoranduszok visszajelzése alapján hasznosnak tartanák a három féléves, térítésmentes lektorátusi nyelvoktatás négy félévre történő bővítését.

Nem tekinthető megfelelőnek az a gyakorlat, hogy a disszertációk tudományos hitelessége csak a témavezető felelősségén múlik, azaz nem mennek át egy független és pártatlan plágiumkereső programon, vagy azt nem tekinti át e szempontból egy külső szakértő. Az SzTE Könyvtárában elérhető plágiumkereső szolgáltatás, de a DI nem él vele.

Negatív visszhangot kapott a hallgatók részéről, hogy a BTK-n nem működik a wifi, továbbá a Könyvtárban különböző, nem oktatással-kutatással összefüggő rendezvények miatt nehéz annak rendeltetésszerű használata, a zaj zavarja a munkát. A Könyvtár évente végez elégedettségmérést, érdemes erre vonatkozóan is visszajelzéseket kérni – ha eddig nem tették –, és ezek alapján javítani a helyzeten.

Kevésbé szerencsés, hogy a Könyvtár költségvetésének (450 M Ft), csak minimális része (15 M Ft) szolgálja a Bölcsészettudományi Kar érdekeit, ami arról árulkodik, a Történettudományi Doktori Iskola nincs igazán jó helyzetben az egyetemi szinergián belül, noha vannak külföldi hallgatói és angol nyelvű képzései, továbbá szorosan kapcsolódik világszínvonalú tudományos műhelyekhez (Altajisztika), amelyek a QS és egyéb rangsorokban is figyelemre méltó eredményeket értek el.

ESG 1.7 Információkezelés

A DI évente végez önértékelést, a doktori iskolák formai ellenőrzése – ami alatt a jogszabályi megfelelés ellenőrzését is értik – a tudományos rektorhelyettes és a Doktori Intézet feladatkörébe tartozik. Az önértékelés készítésébe közvetlenül hallgatókat, külső érdekelteket nem vontak be, ellenben a program oktatóival együttműködtek a dokumentum összeállításakor.

A képzési programok kialakítását a programtanácsok felügyelik. A programtanács feladatköre és az elnöki kinevezés folyamata rögzítve van a DI Működési Szabályzatában (2017), de a tagokra vonatkozóan nem található nyilvános információ. A látogatás során tisztázódott, hogy a tagok az adott program oktatói, szakemberei. Hallgatói képviselőt nincs a programtanácsokban, sem a doktori iskola tanácsában, utóbbin terveznek változtatni.

A DI nem alkalmaz formális információgyűjtési módszereket, viszont – a látogatás során jelettek alapján – az opponensek kiválasztásánál fontos szempont, hogy külföldi szakértőket is bevonjanak a védési eljárásokba, így informális úton, de kapnak visszajelzést a képzési programokkal kapcsolatban.

Szervezett hallgatói elégedettségmérést a DI nem végez. A hallgatói panaszkezelés – és egyben a tájékoztatás – egyik felülete a Coospace-en létrehozott fórum, emellett a félév elején rendszeresített hallgatói fórum, és kiemelten a témavezetői konzultációk adnak helyet a képzéssel kapcsolatos visszajelzéseknek. Emellett a DI hallgatói kapcsolattartását segíti a Történeti Intézetből két kolléga, akikhez órahirdetéssel és a külföldi hallgatók ügyeinek menedzselésével kapcsolatos ügyekben tudnak fordulni. A tanulmányi osztály két

alkalommal tart hallgatói tájékoztatást (1. és 5. szemeszterben), melyeken a részvételi arány kiemelkedően magas. A felsoroltak egyikén sem történik rendszerezett adatgyűjtés.

A BTK Tanulmányi Osztálya figyelemmel követi a kumulált kreditek alakulását, monitorozzák a kurzushirdetést és kurzusfelvételt.

A korábban már említett hallgatói beszámolóknak nincs visszacsatolási funkciója, sem a hallgatók, sem a témavezetők nem kapnak nyomon követhető visszajelzést a munkájukkal kapcsolatban.

A doktoranduszok óraadói tevékenységének hallgatói véleményezésére nincs elérhető OMHV-kérdőív, mivel a DI oktatói munkájára sincs még bevezetve.

A BTK teljesítményértékelési és terhelésmérési rendszeréből leszűrt adatokra támaszkodva a DI nem készít elemzést, értékelést.

A doktori.hu felületen látható, hogy a DI is működtet külön habilitációs bizottságot, de további információ nem található a bizottságra vonatkozóan.

A DI-ban a lemorzsolódás és a témavezető-váltás elenyésző, az alacsony eset nem indokolta formalizált adatgyűjtés kialakítását, viszont az előforduló eseteknél vizsgálják az oktatói oldalt.

A fokozatot szerzettek pályakövetése eddig személyes kapcsolatokon keresztül történt, de tervben van Diplomás Pályakövetési Rendszer (DPR) bevezetése. Az önértékelés alapján a végzettek 50%-a szakmában helyezkedett el.

Az információkezelés vonatkozásában a DI gyűjtési, elemzési és értékelési tevékenysége hiányos. A DI fentebb ismertetett adatszolgáltatási, visszajelzési lehetőségei inkább informális, mint formális gyűjtési utak, amelyekbe az oktatók, nem oktatók, hallgatók bevonása sem teljes körű. Ezek a tájékozási csatornák hosszú távon nem helyettesíthetik azt a rendszerezett, tudatos tevékenységet, melyet a sztenderd megkíván.

Ajánlások

A BTK által bevezetett terhelés- és teljesítménymérési rendszer kiaknázása, átvétele javasolt. Ezzel kiváltható lehetne a saját értékelési metodika kialakítása, tehermentesítve a DI-t.

ESG 1.8 Nyilvános információk

A doktori iskola honlapján elérhető tartalmakat a DI kommunikációs munkatársa kezeli. A honlap könnyen áttekinthető, logikus felépítésű, megtalálhatók rajta a legfontosabb

dokumentumok (pl. működési szabályzat, képzési terv, minőségbiztosítási szabályzat, együttműködési megállapodások), azonban hiányos, továbbá több elavult dokumentumot, redundáns és/vagy egymásnak ellentmondó információt tartalmaz.

A DI tanácsának névsora egyedül a doktori.hu felületén érhető el. Az antikvitásból például Tóth Iván a honlapon nincs feltüntetve témakiíróként, ugyanakkor a honlapon szerepel Horváth László (TV, TK), de a doktori.hu-n egyik minőségében sem.

A Képzési Tervből elérhető a 2016 előtt indult, három éves képzésben tanulóakra, és az új 2+2 éves rendben tanulóakra vonatkozó, utóbbi 2017-es dátummal ellátott. A 2017-es aktuális Képzési Tervben a programok tájékoztatóinak felépítése eltér, van, ahol hiányzik a javasolt félév, óraszám vagy kreditérték. Ugyanitt a modernkori program képzési terve pontatlan (240-ből csak 198 kreditet tartalmaz), hiányzik a forrásolvasással, témavezetői konzultációval, kutatási gyakorlattal, tanszéki munkával megszerzendő kreditek száma és leírása. Viszont a DI honlapján – az egyes programok ismertetőinél, kivétel az antikvitás program – külön megtalálhatók a képzési hálótervek pdf-ben. Az ide feltöltött modernkori program hálóterve már tartalmazza a fentebb sorolt hiányzó részleteket. Ezeket az eltéréseket fel kell oldani.

A DI honlapján programonként elérhetők a komplex vizsga tétel- és olvasmányjegyzékei, illetve a komplex vizsga általános elveit és szabályait ismertető ODT-s iránymutató dokumentum egy hatályon kívüli verziója, amelyben még ötfokozatú vagy szöveges értékelés szerepel, valamint tiltja a sikertelen disszertációs vizsgarész ismétlését. Ezt vagy frissítsék, vagy vegyék le.

A DI működési szabályzatából három példány van. „A doktori iskola működési szabályzata”, továbbá „A 2016 előtt indult 3 éves doktori képzés működési szabályzata” dátum nélküli dokumentumok a formázástól eltekintve, tartalmukban megegyeznek. A harmadik – doktori.hu-ban is elérhető – „A 2016 után indult 2+2 éves doktori képzés működési szabályzata” (2017) bemutatja a DI felépítését és vezető testületét, a programtanács feladatkörét, a tanulmányi előmenetel mérföldköveit és a fokozatszerzési eljárás DI-specifikus követelményeit (elővédés, publikációs előfeltétel), továbbá részletesen bemutatja a felvételi eljárást, pontozási rendszerét („*A felvételi eljárás során maximálisan elérhető pontszám 30 pont.*”).

A Dokumentumok menüpont alatt elérhető a Felvételi Információk című pdf, ami – az egyezőségre tekintettel – feltehetően a működési szabályzathoz lett kiemelve, jelentkezési dátummal (2018. május 15.), határidővel kiegészítve („*A jelentkezők 2017. június második felében felvételi vizsgát tesznek*”). A legfrissebb felvételi információkról a honlap Felvételi információk menüpontja alatt olvashatunk, itt már a pontozási rendszer igazodik a Doktori Intézet honlapján közzétettekhez („*A felvételi eljárás során maximálisan elérhető pontszám 100 pont*”), és a felvételi pontok számítását bemutató táblázat is elérhető. A felsoroltak alapján a

DI-nak át kell gondolnia, hogy melyik felületen, milyen formában kommunikálja a felvételi követelményeket.

A Minőségbiztosítási Tervben (2017) a részletes partnerkapcsolati lista bemutatása mellett, felsorolják a minőségbiztosítási alapelveket, elemeket.

Az együttműködési megállapodásokat 2007-ben kötötték, tartalmukban nem mindegyik aktuális (például a jelölt témavezetőknek nincs meghirdetett témájuk; a Csongrád megyei levéltár delegáltja, Blazovich László már nem törzstag).

A DI honlapja angol nyelven rendkívül hiányos, egyedül az Antiquity programnál található leírás. A képzési hálótervek és feltehetően a tematikák (magyar nyelven is), belső hálózaton (Modulo, Coospace) érhetőek csak el.

A Doktori Intézet honlapja informatív, logikus felépítésű és felhasználóbarát, ellenben a MAB eljárásaival kapcsolatban elavult információkat közöl. A Munkatársaknak menüpont alatt – többek között – hasznos összefoglaló található a témavezetői, törzstagi feladatokról, kötelezettségekről.

A kari honlapon a DI programjaira és programvezetőire vonatkozó információk nincsenek összhangban a doktori iskola honlapjával. Több forrás – önértékelés, BTK Kari Ügyrend – utal a Bölcsészettudományi Doktori Tanácsra, de semmiféle nyilvános információ nem érhető el róla (például névsor, működési szabályzat vagy ügyrend).

A Történeti Intézet honlapján egyedül a bemutatkozó utolsó bekezdésében utalnak a doktori képzésre.

A disszertációkat gyűjtő Doktori Repozitórium adatbázis nyilvános, könnyen kereshető.

Az oktatók, témavezetők és doktoranduszok főként a DI honlapját, a Neptun-, Coospace-, és Modulo-rendszereket tekintik tájékozási felületnek. A külföldi hallgatók az angol nyelvű tájékoztatás területén javuló tendenciáról számoltak be.

A DI magyar nyelvű dokumentumai 2017-ben lettek frissítve, az angol nyelvű információk, szabályzatok hiányával és a honlappal kapcsolatos észrevételekkel a DI tisztában volt, a pótlás és javítás tervben van.

A szabályzatokkal, nyilvános dokumentumokkal szemben általános formai követelmény az elfogadás ideje (év, hónap, nap; a szenátusi döntés száma, valamint – ha van – a későbbi módosítások adatai), oldalszám, hosszról függően tartalomjegyzék feltüntetése. A felsoroltak több helyen hiányoznak.

Bizonyos tartalmakat, így például a tantárgyak leírásait csak az intézmény regisztrált felhasználói érik el, melyeknek azonban nyilvános adatként kellene a honlapon is elérhetőnek lennie. Ez megkönnyíti a felvételiző és átjelentkező hallgató tájékozódását is.

Ajánlások

A Történelemtudományi Habilitációs Bizottság szerepének, feladatkörének nyilvánossá tétele.

A Doktori Intézet honlapjáról jelenleg nem érhető el a doktori iskolák saját honlapja (ha van), csak a doktori.hu-s profilok, ezt érdemes lenne pótolni és az egységes arculat jegyében kezelni.

A MAB hatályon kívüli eljárásaira történő hivatkozások, utalások eltávolítása.

ESG 1.10 Rendszeres külső minőségbiztosítás

A Szegedi Tudományegyetem 2014-ben az EUA IEP nemzetközi akkreditációs követelményeket teljesítette, azonban a 2017-ben esedékessé vált „follow up” eljárást már nem folytatta le, így annak érvényessége megszűnt. Az intézmény jövőbeni minőségfejlesztési céljai között szerepel az újbóli teljes körű EUA IEP akkreditációs eljárás lefolytatása 2020-ban. Arról azonban nem állnak rendelkezésre konkrét információk, hogy a doktori iskolák szintjén milyen mélységig kívánják ezen eljárást érvényesíteni.

Figyelemre méltó az intézmény nemzetköziesítés érdekében tett intézkedései között a nemzetközi akkreditáció megszerzése. Jelenleg azonban nem állnak az intézmény rendelkezésre olyan tényszerű adatok, amelyekkel igazolni lehetne ezen akkreditáció hatását a nemzetközi hallgatók intézményválasztási döntéseiben.

Ajánlások

Megfontolásra javasolható, hogy a hallgatói véleményezési eljárásokban szerepet kapjon az a szempont, hogy a hallgatók mint az intézmény legfontosabb vevői, milyen jelentőséget, szerepet tulajdonítanak az intézmény értékelése során a hazai és nemzetközi akkreditált státusznak.

Javasolt az ESG- és az EUA IEP-kritériumok közös értelmezése és alkalmazása az önértékelési eljárások során, ezáltal kivédhetővé válnak az esetleges párhuzamosságok kialakulása, ami többlet terhet jelenthet mind a munkatársak számára, mind az intézményi szabályozók rendszerében.

Látogató Bizottság

Elnök: Bárány Attila, egyetemi tanár, Debreceni Egyetem

Tagok:

Draskóczy István, egyetemi tanár, Eötvös Loránd Tudományegyetem

Miskolciné Mikáczó Andrea, egyetemi docens, Szent István Egyetem

Molnár Dániel, doktorandusz, Doktoranduszok Országos Szövetsége

Dányi Beatrix, szakreferens, MAB

Látogatás időpontja: 2019. november 21–22.